

**A nőgyógyászati daganatos betegek tápláltsági állapotának,
tápanyag-beviteli értékeinek és étel-miszer-fogyasztási
gyakoriságának vizsgálata**

Bárány Beatrix

Prof. Dr. Póka Róbert

DEBRECENI EGYETEM

Bevezetés

- A táplálkozás fontos szerepet játszik mind a rákmegelőzésben, mind a kezelés, gyógyulás során
- A tumor és a kezelések hatása a táplálkozásra, tápláltsági állapotra. Nem megfelelő tápláltsági állapot, malnutríció → megakadályozhatja a kezelés hatékonyságát
- A nőgyógyászati daganatos megbetegedések száma folyamatosan nő
 - Petefészekrák: új esetek száma 295 000 (2018)→314 000 (2020); 8.
halálesetek száma 185 000 (2018)→207 000(2020), 8.
 - Méhtestrák: új esetek száma 380 000 (2018)→417 000 (2020); 6.
halálesetek száma 97 000 (2020)
 - Méhnyakrák: új esetek száma 570 000 (2018)→604 000 (2020); 4.
halálesetek száma 311 000 (2018)→342 000 (2020), 4.

Célkitűzés

Felmérni a leggyakoribb nőgyógyászati daganatos betegségek közé tartozó méhnyakrák, méhtestrák és petefészekrákkal diagnosztizált betegek:

- tápláltsági állapotát
- az alultápláltság kockázatát
- az ételmiszer-fogyasztási gyakoriságot
- a tápanyag-beviteli értékeket

Betegek és módszerek

A vizsgálat alanyai

Beteg csoport

- N=250
- Nőgyógyászati Klinikán - vizsgálat, műtét, kemoterápiás kezelés vagy bármely egyéb okból- megjelenő páciensek között történt
- 18 év feletti nőbeteg, akinél méhnyakrák, vagy méhtestrák, vagy petefészekrák diagnózisa áll fenn

• Kontroll csoport

- N=170
- Nőgyógyászati Klinikán nem daganatos betegség miatt, bármely egyéb okból - nőgyógyászati vizsgálat, gyógyszerfelíratás miatt - megjelent 18 év feletti nők
- daganatos betegség kizárható

A felmérés a Debreceni Egyetem Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika Onkológia Tanszékén készült, 2016 és 2019 között.

ETT-TUKEB szám: 18424-2/2016/EKU 0430/16

Betegek és módszerek

A vizsgálat alanyai

- **A beteg csoport jellemzői:**

méhnyakrák (n=85), méhtestrák (n=55), petefészekrák (n=110)

➤ **I.**

- - korai (I-II) stádium (n=79)
- - késői (III-IV) stádium (n=171)

➤ **II.**

- diagnózis felismerés idején, bármilyen terápiás beavatkozás előtt (n=108)
- primer kezelés, azaz adjuváns kemo/sugárterápia alatt (n=85)
- a daganat kiújulásának kezelése alatt (n=57)

A „kezelés alatti” csoport: 79%-a kemoterápiás kezelés, 16%-a kemo- és sugárterápiás kezelés, 5%-a műtéti beavatkozásban részesült.

Módszerek

Alkalmazott módszerek

- **Kérdőív:** a személyes adatokra, nőgyógyászati előzményekre, antropometriai adatok, étrend-kiegészítők fogyasztására vonatkozó adatok rögzítésére
- **MUST** (Malnutrition Universal Screening Tool): a malnutríció rizikó szűrésére
- **Háromnapos táplálkozási napló:** az energia- és tápanyagbevitel felmérésére
- **Food Frequency Questionnaire (FFQ):** ételmiszer-fogyasztási gyakoriság vizsgálatára
- **EORTC-QLQ-C30 kérdőív:** az életminőség vizsgálatára. 30 tétel, 3 skálára oszlik- a globális életminőség, funkcionális életminőség és tüneti életminőség

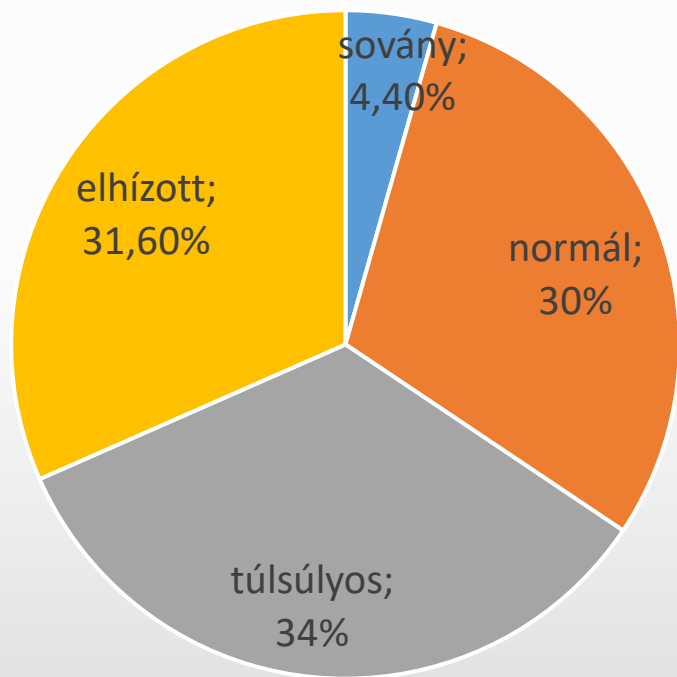
Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés

- NutriComp Étrend Sport 3.0 program (tápanyagszámító szoftver)
- IBM SPSS Statisztics 25 program
- kategorikus változók esetében a Pearson-féle khi-négyzet (χ^2) próba
- A mérőszámok és átlagok esetében a Mann-Whitney-Wilcoxon teszt
- A kettő vagy több mérőszám összehasonlítás alkalmával a Kruskal-Wallis H próba

Főbb eredmények bemutatása

Tápláltsági állapot és MUST felmérés eredményei

BMI alakulása a vizsgált betegek körében

A derékkörfogat átlag: 97,5 cm. Betegek 75%-ánál nagyobb, mint a 88 cm határérték.

Antropometriai adatok

	Testtömeg (kg) Átlag (SD)	BMI (kg/m ²) Átlag (SD)	Derékkörfogat (cm) Átlag (SD)
Kontroll csoport	71 (±9,9)	26 (±3,1)	91 (±9,7)
Méhnyakrákos betegek	66 (±12,3)	25,5 (±4,7)	93 (±12,7)
Méhtestrákos betegek	82 (±24,7)	31 (±8)	106 (±16,6)
Petefészekrákos betegek	70,5 (±14)	27 (±5,4)	97 (±13,4)

A MUST szűrő módszer eredményei a BMI, a nem kívánt testtömeg csökkenés, illetve a heveny betegség étvágyra, táplálkozásra gyakorolt hatása alapján (n=250)

Pontérték	BMI	Testtömegvesztés	Akut betegség hatása	MUST	
0	>20(kg/m ²)	94%	>5%	63%	42%
1	18,5-20(kg/m ²)	4%	5-10%	18%	8%
2	< 18,5(kg/m ²)	2%	> 10%	19%	50%

Az életminőség és a malnutríció rizikó kapcsolatának eredményei

EORTC-QLQ-C30	Cronbach's Alpha	MUST 0*	Cronbach's Alpha	MUST 1*	Cronbach's Alpha	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	P
Általános életminőség	0,890	58,17	0,879	48,85	0,888	5685,5	16270,5	-3,454	0,001
Funkcionalitás skálák	0,890	78,03	0,885	66,57	0,877	4634,5	15219,5	-5,283	0,000
testi/fizikai működés		82,79		73,89		5556,5	16141,5	-3,681	0,000
szerep működés		73,33		57,36		5522,0	16107,0	-3,789	0,000
érzelmi működés		70,32		58,62		5622,5	16207,5	-3,547	0,000
kognitív működés		87,14		76,67		5589,0	16174,0	-3,792	0,000
társas működés		77,14		63,33		5613,5	16198,5	-3,631	0,000
Tüneti skálák	0,875	22,05	0,845	35,38	0,870	4581,5	10146,5	-5,378	0,000
kimerültség		36,30		54,64		4732,0	10297,0	-5,159	0,000
hányinger, hányás		7,62		24,02		5161,5	10726,5	-4,958	0,000
fájdalom		24,60		36,21		5870,5	11435,5	-3,166	0,002
légzési zavarok		6,35		11,49		6532,5	12097,5	-2,748	0,006
álmatlanság		28,25		34,71		6711,0	12276,0	-1,691	0,091
étvágytalanság		13,33		41,15		4345,0	9910,0	-6,227	0,000
székrekedés		17,78		27,36		6653,5	12218,5	-1,896	0,058
hasmenés		12,70		17,24		7373,0	12938,0	-0,514	0,607
anyagi nehézségek		34,92		43,68		6447,5	12012,5	-2,148	0,032

Tápanyagbevitel eredmények

- Átlagos energia-bevitel a javasolt 25-30g/ttkg/nap alsó határa
- Átlagos fehérjebevitel a minimum javasolt érték, célérték 1,2-2g/ttkg/nap (<1g/ttkg 54%-nál)
- Zsírenergia-arány magasabb, mint a javasolt 30E%
- Szénhidrát aránya alacsonyabb, mint a javasolt 55-60E%
- Rost bevitele elmarad a javasolt napi 25grammtól

Változók	Felismerés idején n=104				Kezelés alatt n=138				Mann Whitney U	Wilcoxon W	Z	P
	min	max	mean	SD	min	max	mean	SD				
kcal/ttkg	7,4	61,0	26,3	9,4	6,3	56,1	25,0	8,5	6653	16244	-0,970	0,332
Össz energia(kcal)	553,1	3084,0	1795,6	429,4	541,1	2971,6	1671,7	432,2	5910	15501	-2,348	0,019
fehg/ttkg	0,3	2,4	1,0	0,4	0,3	2,1	1,0	0,3	6837	16428	-0,629	0,529
Össz fehérje(g)	25,7	133,4	70,4	17,9	22,7	114,2	66,4	18,0	6228	15819	-1,758	0,079
Zsír(g)	19,6	140,1	74,7	23,4	18,9	135,9	69,0	21,8	6107	15698	-1,983	0,047
Szénhidrát (g)	65,4	357,5	206,7	56,9	65,6	332,5	192,5	56,0	6075	15666	-2,042	0,041
Fehérje E%	11,0	22,5	15,9	2,6	11,2	22,2	16,1	2,2	6625	12085	-1,022	0,307
Zsír E%	21,9	63,7	37,4	6,9	22,2	57,3	37,3	6,0	7055	16646	-0,224	0,822
Szénhidrát E%	24,2	66,7	46,3	6,5	30,6	57,9	46,3	6,0	7134	12594	-0,078	0,938
Élelmi rost(g)	6,4	39,6	18,2	5,9	4,1	37,1	18,5	6,9	7165	16756	-0,020	0,984

Tápanyagbevitel eredmények

Változók	Felismerés idején n=104				Kezelés alatt n=138				Mann Whitney U	Wilcoxo n W	Z	P
	min	max	mean	SD	min	max	mean	SD				
Ca(mg)	93,2	1261,9	496,1	234,0	98,6	1400,3	496,4	230,7	7160	12620	-0,030	0,976
Mg(mg)	102,1	610,8	285,3	85,5	91,9	709,9	288,8	105,9	7039	16630	-0,254	0,799
Fe(mg)	2,3	15,3	8,0	2,3	2,8	16,1	7,9	2,6	6803	16394	-0,692	0,489
Cu(mg)	0,2	1,8	0,8	0,2	0,3	2,7	0,8	0,3	6959	16550	-0,403	0,687
Zn(mg)	1,5	16,1	6,8	2,3	2,0	13,3	6,4	2,2	6307	15898	-1,612	0,107
Mn(mg)	0,4	3,5	1,5	0,7	0,4	41,1	1,9	3,5	6964	12424	-0,393	0,694
Cr(µg)	10,1	102,6	41,7	18,1	12,0	108,2	41,7	18,1	7061	16652	-0,213	0,831
P(mg)	211,8	1803,8	901,5	271,9	333,6	1565,0	870,3	270,1	6591	16182	-1,085	0,278
Co(µg)	18,1	125,7	55,1	19,3	14,5	93,4	51,5	17,8	6395	15986	-1,449	0,147

Változók	Felismerés idején n=104				Kezelés alatt n=138				Mann Whitne y U	Wilcoxo n W	Z	P
	min	max	mean	SD	min	max	mean	SD				
A-vitamin (µg)	32,0	3924,4	423,0	694,7	43,8	3740,5	422,7	617,0	7007	12467	-0,313	0,754
Karotin (mg)	0,4	14,2	2,5	2,4	0,2	15,3	2,8	2,8	6805	12265	-0,688	0,491
B1-vit(µg)	230,3	1463,4	805,8	242,8	225,6	1605,0	804,7	286,2	6871	16462	-0,566	0,572
B2-vit(µg)	171,8	1905,7	978,4	349,4	267,8	2064,4	946,3	351,9	6694	16285	-0,894	0,371
B6-vit(µg)	570,7	3130,5	1476,1	461,8	364,6	2716,9	1418,7	493,9	6805	16396	-0,688	0,491
B12-vit(µg)	0,2	10,1	2,3	1,7	0,3	14,2	2,1	1,7	6370	15961	-1,495	0,135
C-vit(mg)	6,9	229,6	72,0	46,2	6,9	301,7	83,2	55,8	6368	11828	-1,499	0,134
D-vit(µg)	0,2	6,4	2,0	1,1	0,3	16,9	2,1	1,7	6914	12374	-0,486	0,627
E-vit(mg)	2,8	34,1	11,3	4,3	2,2	28,7	11,2	4,2	6896	16487	-0,519	0,603
Folsav (µg)	38,7	292,9	114,6	52,3	32,3	377,1	127,0	67,8	6578	12038	-1,109	0,267

Petefészekrákos betegek kezelés alatt :

Energia, zsír, állati zsír, koleszterin ↓

Méhtestrákos betegek kezelés alatt:

karotin, C-vitamin ↑

Méhnyakrákos betegek kezelés alatt:

D-vitamin ↑ növényi fehérje, magnézium, karotin, E-vit. ↓

Élelmiszer-fogyasztási gyakoriság eredményei

Ritkán : nem fogyasztotta az elmúlt évben
1 hónapnál ritkábban
havi 1-3 alkalommal fogyasztja.

Gyakran : heti 1-3 alkalommal
naponta egyszer vagy naponta
többször

Petefészekrákos betegek kezelés alatt :
zsíros tej fogyasztás ritkább

Méhnyakrákos betegek kezelés alatt:
hal fogyasztás gyakoribb

		Méhnyakrák felism.	Kontroll	P	OR	95% CI	
						Lower	Upper
Sertéshús, zsíros	ritkán	78%	92%				
	gyakran	22%	8%	0,011	2,666	1,241	5,727
Hal	ritkán	97,50%	87,60%	0,06	1,113	1,033	1,199
	gyakran	2,50%	12,30%				
Füstölt áruk	ritkán	78%	91%				
	gyakran	22%	9%	0,017	2,488	1,172	5,281
Zöldség	ritkán	17%	6%	0,018	2,902	1,176	7,165
	gyakran	83%	94%				
		Méhtestrák felism.	Kontroll	P	OR	95% CI	
						Lower	Upper
Tejföl, zsíros	ritkán	56%	75%				
	gyakran	44%	25%	0,043	1,781	1,065	2,978
Sertés, sovány	ritkán	52%	71%				
	gyakran	48%	29%	0,053	1,665	1,039	2,668
Zöldség	ritkán	20%	6%	0,0013	3,4	1,266	9,132
	gyakran	80%	94%				
		Petef. felism.	Kontroll	P	OR	95% CI	
						Lower	Upper
Tej, zsíros	ritkán	48%	68%				
	gyakran	52%	32%	0,016	1,619	1,128	2,323
Tejföl, zsíros	ritkán	52%	75%				
	gyakran	48%	25%	0,003	1,927	1,277	2,909
Fast food	ritkán	95%	99%				
	gyakran	5%	0,60%	0,04	8,095	0,752	87,17
Szalonna	ritkán	81%	91%				
	gyakran	19%	9%	0,056	2,159	0,981	4,751

Következtetések

- Túlsúly, elhízás, hasi elhízás → törekedni kell a normál testtömeg megtartására a daganat kockázatának minimalizálása érdekében
- Táplálkozás rutinszerű értékelése, időben megkezdett táplálásterápia → tápláltsági állapot fenntartása, alultápláltság megelőzése → életminőség javítása érdekében
- Egyes tápanyagok hatással lehetnek a kockázatra → változatos zöldségfogyasztás, valamint a vörös húsok és az állati eredetű zsírok fogyasztásának mérséklése
- Jelentős mértékű tápanyag-beviteli hiányosságok jellemzőek – dg. felismerés idején és kezelés idején felmért betegeknél egyaránt → nagyobb figyelmet kell fordítani a mikro- és makrotápanyagok optimális bevitelére-beteg állapotához illeszkedő étrendi útmutatás

Összefoglalás

1. A nőgyógyászati daganatos betegek több, mint 60%-a túlsúlyos, elhízott, és rendkívül nagyfokú a centrális típusú elhízás gyakorisága (75%).
2. Magas a malnutríció rizikó prevalenciája (58%), ami hátrányosan befolyásolta az életminőséget a vizsgálatra alkalmazott legtöbb skála szerint.
3. A legtöbb ásványi anyag bevitele elégtelen az ajánlott értékekhez viszonyítva, mind a felismerés idején, mind a kezelés alatt felmért nőgyógyászati daganatos betegek körében.
4. A vitaminok közül egyedül a B₆- vitamin beviteli értéke érte el az ajánlásokat, mindkét csoportban, a C-vitamin beviteli értéke pedig a kezelés alatti betegeknél bizonyult megfelelőnek.

Összefoglalás

5. A kezelés alatt álló betegeknel néhány tápanyagot, élelmiszer-fogyasztási gyakoriságot illetően szignifikáns eltérést találtam a diagnózis felismerésekor, még kezelés előtt álló betegekhez viszonyítva.
6. A méhnyakrákos betegeknel magasabb volt a zsíros sertéshúsok, füstölt áruk fogyasztási gyakorisága a ritkább hal-, és zöldségfogyasztás mellett a kontrollhoz viszonyítva.
7. A méhtestrákos betegeknel gyakoribb sertéshús-, és ritkább zöldségfogyasztás volt jellemző.
8. A petefészekrákos betegeknel gyakoribb zsíros tejtermék, szalonna, és 'fast food' fogyasztás volt jellemzőbb

**Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!**